

ג.פ. הנדל יהודה המכבי

צילום: דור אבן חן. ברקע: מנשה קדישמן, מתח, 1966 (שחזור 2005) ברזל צבוע. עיזבון מנשה קדישמן.

G .F. Handel Judas Maccabeus

האנסמבל הקולי הישראלי
יובל בן עוזר מנהל מוסיקלי ומנצח
דניאלה סקורקה, סופרן; אלון הררי, אלט
רון זילברשטיין, טנור; עודד רייך, בס; אלון נוימן, קריין
נגני התזמורת הסימפונית ירושלים

The Israeli Vocal Ensemble
Yuval Benozer Music Director and Conductor
Daniela Skorka, soprano; **Alon Harari**, alt
Ron Silberstein, tenor; **Oded Reich**, bass; **Alon Neuman**, narrator
The Jerusalem Symphony Orchestra

הנדל והאורטוריה האנגלית

גאורג, או ג'ורג', פרידריך הנדל, הגרמני יליד 1685, היה נושא דגל המוסיקה האנגלית במאה ה-18. הנדל כתב אופרות, יצירות כליות להרכבים שונים, סוויטות וקונצ'רטים רבים, אבל חלק עיקרי בתהילתו קשור באורטוריות שכתב. הנדל הבין כי יש פוטנציאל גדול ובלתי מנוצל בהתחזקותם הכלכלית של אנשי מעמד הביניים היכולים לקנות כרטיסים למופע מעניין ומושך. הוא הצליח לכתוב גם ללא תלות או הזמנה מוקדמת של הכנסייה או האצילים, אלא להסתמך על רוכשי כרטיסים שיאהבו את המוסיקה שלו. הנדל הוא אולי המלחין הראשון אשר התפרנס מהקהל הרחב, דבר שהשפיע ללא ספק על האופן שבו כתב את המוסיקה שלו והבנתו את קהל היעד שלה.

אביו של הנדל רצה שיהיה עו"ד (יש דברים שלא משתנים...) והוא אכן החל את לימודי המשפטים שלו ב-Halle, עיר הולדתו. שעמומו מהדיסציפלינה המשפטית ואהבתו למוסיקה הביאו אותו להחליף את החיים הסטודנטיאליים במשרת כנר בתזמורת בהמבורג. בן 21 נסע לאיטליה ללמוד את סודות המלודיה והכתיבה בסגנון האיטלקי שבאותם ימים כבש את אירופה. שם התוודע לאופנה החמה ביותר באיטליה: האופרה האיטלקית. זו היוותה ניגוד למוסיקה הרצינית, המורכבת, הרב קולית אותה הכיר ממולדתו, גרמניה. האופרה הייתה קלילה יותר, עשירה במלודיות קליטות ובסיפורים מרתקים ודרמטיים ומבצעה היו זמרים וירטואוזים שהקהל אהב לאהוב.

ניסיונות חיפוש אחר מקום בו יוכל ליצור ולהתפרנס מכותיבת מוסיקה, הביאו את הנדל לאנגליה בהיותו בן 27, בה חי עד יום מותו. הנדל הבין כי עליו למצוא ז'אנר שידבר טוב יותר לליבותיהם של קהלו הפוטנציאלי, בני המעמד הבינוני, מאשר אופרה כבדה לסיפור מיתולוגי המושרת בשפה האיטלקית. הוא פנה להלחנה של טקסט בשפה האנגלית, כפי שעשה כבר בשנת 1732, עת כתב את האורטוריה האנגלית הראשונה שלו, "אסתר", ללא הזמנה של פטרון ממסדי כלשהו, דתי או חילוני – אלא כיצירה עצמאית שהועלתה באופן מסחרי.

הצלחתה העצומה של "אסתר" סימנה את יצירתו של ז'אנר חדש של יצירה מוסיקלית אשר הקנתה להנדל תהילת עולם ולמוסיקה שלו פופולריות עצומה: האורטוריה האנגלית. המתכון הבסיסי די פשוט: שילוב של סגנון האופרה האיטלקית – סגנון קליל, מלודי, קליט המבוסס על זמרים סולנים, יחד עם סגנון ה-Masque האנגלי – יצירה רבת משתתפים בה משולבים מקהלות, רקדנים ומשחק. מרכיב חשוב נוסף בהצלחת הז'אנר החדש הוא בחירה בסיפור תנכ"י, בעיקר מהברית הישנה האהובה על האנגלים, דבר המבטיח תמיכה וענין מקיר לקיר, הן של הממסד והן של הקהל. כדי שהתבשיל לא יגבה מחיר "קלורי" גבוה מדי, כלומר, לא יהיה יקר להפקה, ויתר הנדל על תפאורה ואורטוריות הוצגו בגרסה קונצרנטית ללא תלבושות וללא משחק.

הנדל זנח את כתיבת האופרות ובעשרים השנים הבאות כתב כ-27 אורטוריות שזכו להצלחה ולפופולאריות רבה והקנו לו תהילת עולם. לאורטוריה ההנדליאנית נוסחאות דרמטיות-מוסיקליות אותם שכלל לאורך תקופת כתיבת האורטוריות. אחד החידושים אשר אפיינו את האורטוריה האנגלית הוא מקומה המרכזי של המקהלה ותפקידה המציג סצנות המוניות. בפרקי מוסיקה מגוונים ויפהיים יכולה המקהלה לייצג "טובים" או "רעים": מקבוצת חיילים פרסיים, מצרים או יוונים ועד בני ישראל. קטעי המקהלה מציגים את הציבור הרחב המשתתף בסיפור, על מצבי הרוח השונים שלו, בדומה לפרקי ה-Turba, ההמון, בפסיונים של באך.

אם חשבנו שצרות ותלונות של בני העם הנבחר נשמעים טוב רק בידיש, הרי הנדל הוכיח כבר לפני שלוש מאות שנה שבני ישראל מתלוננים מצוין גם באנגלית. פרקי המקהלה המביעים קושי, מצוקה או אבל הם מהיפים והנוגעים ללב בגוף יצירותיו. שתי דוגמאות אופייניות הן המקהלה הפותחת ב"הודה המכבי" בה מבכים בני ישראל את מותו של מתיתיהו: *Mourn, ye afflicted children* ומקהלת בני ישראל הנאנקים תחת עול פרעה ב"ישראל במצרים": *Ye sons of Israel, mourn*.

פרקים אופייניים נוספים הן מקהלות היציאה לקרב במלחמה הצודקת, רגעי השיא בדרמה ההנדליאנית. מעולם לא נשמעה המלחמה כה הרואית ורבת הדר כמו בפרקי המקהלה בהם ששים בני ישראל אלי קרב.

ואחרי הניצחון מגיעות מקהלות ההודיה. אחרי הכל, את קטעי ה"הללויה" לא החל הנדל ב"משיח" למרות שזהו פרק ההללויה המפורסם ביותר. כמעט בכל אורטוריה מקהלתית משלב הנדל פרק הודיה לאל, פרק חגיגי המשלב פוגה חגיגית ארוכה ומפולת.

לא פעם אני שומע אנשים משווים בין באך ובין הנדל תוך השמעת נחירות בוז קלות שהרי איך אפשר להשוות בין המוסיקאי הרציני שכתב פסיונים מרטיטי לב וקנטטות לטקסטים עמוקים העוסקים במהות החיים ומשמעות הסבל לבין הקלילות האנגלית של קטעי מוסיקה לסיפורי הרפתקאות תנ"כיים. אלה מחמיצים את העיקר ואת גאונותו של הנדל, אשר כתב מוסיקה שמטרתה העיקרית הייתה לבדר. הוא לא כתב במטרה לקרב אנשים לאמונה ולא ראה את תפקידו בהעברת מסרים מוסריים או דתיים. הוא רצה לגרום לקהל ליהנות, להתעניין, לחוות תאטרון דרמטי מעניין ומבדר. הנדל רצה שהקהל שהגיע מרצונו החופשי וללא קשר לטקס כלשהו לשמוע את האורטוריות שלו, ייצא מרוצה, ויקנה כרטיס לאורטוריה הבאה.

הקהל בן זמננו, היוצא מרוצה מאולם הקונצרטים ומזמזם את הקטעים המפורסמים מתוך האורטוריות של הנדל, כפי שעשה גם הקהל לפני כמעט 300 שנה, הוא ההוכחה כי גאון מוסיקלי יודע לרקוח מוסיקה טובה שלא נס ליחה, גם אם מדובר במוסיקה פופולרית.

יהודה המכבי- אורטוריה מאת ג.פ. הנדל

לא רק שמלחין גרמני הוא גדול מלחיני אנגליה אלא שהוא כנראה גם מהפופולריים שבמלחיני ישראל שהלוא מי אינו מקבל את חג החנוכה עם השיר: "הבה נרימה נס ואבוקה..." קטע זה, אותו שרות בתולדות עם ישראל ללוחמי המכבים החוזרים עטורי ניצחון, גויר כהלכה על ידי לוין קיפניס. ומנגינתו של גאורג פרידריך מן המאה ה-18 הולמת את המילים העבריות, כאילו נכתבה להן במקור, ומשתלבת מצוין עם הליבוט והסביבוים.

שנת 1745 לא הייתה שנה קלה לתושבי הבירה האנגלית. אחוזת אימה, הממלכה הביטה בצבא המורדים המתקרב מכיוון סקוטלנד, כשבראשו הנסיך הקתולי צ'ארלס לבית סטיוארט, מעודד מהצלחותיו הצבאיות. שנה זו הייתה קשה גם לג'ורג' פרידריך הנדל, שחווה עד אז רק הצלחות בקרב קהל המינורים עם האורטוריות הקודמות שכתב ובהם "משתה אלכסנדר", "שאול" וה"משיח". באותה שנה נקלע הנדל

לקשיים כלכליים ונאלץ לבטל יותר ממחצית הקונצרטים המתוכננים ולהחזיר את הכסף למינורים שכבר שלמו עבורם. דבר זה השפיע על מצב רוחו ועל בריאותו ובקיץ אותה שנה נאלץ לפרוש לתקופת התאוששות אל מחוץ ללונדון.

ניצחונם המכריע של האנגלים בקרב קלודן שהתרחש ב-1746 בסקוטלנד חיסל לגמרי את המרד הסקוטי. האומה האנגלית נשמה לרווחה. הנדל, מאושש בריאותית ומעודד מהמאורעות האקטואליים, החליט להכות על הברזל בעודו חם וכתב את האורטוריה "יהודה המכבי", המעלה על נס את ניצחון המכבים כראי לניצחון האנגלים. האורטוריה, שבמהדורה המודפסת כללה הקדשה לנסיך ויליאם אוגוסטוס גיבור הניצחון, בוצעה לראשונה באפריל 1746 וזכתה מיד להצלחה גדולה בקרב הקהל האנגלי שהזדהה עם סיפור הגבורה ההרואי ונהנה מהמוסיקה הנפלאה. יצירתו של הנדל אפשרה למאזין האנגלי להזדהות עם ניצחון הכוחות הנאמנים למלך ולשמחו על בוא הרגיעה בעודו מאזין לסיפור מאבקם הצודק של הישראלים ביוונים הסלאוקים.

"יהודה המכבי", מבוססת על ספר המכבים א', על פי בהזמנת הנדל, תומס מורל ערך את הליברית. האורטוריה נחשבת עד ימינו לאחת מהפופולריות מבין האורטוריות שחיבר הנדל.

הנדל המנוסה, שבאמתחתו היו כבר 15 אורטוריות מצליחות, כתב יצירה השומרת על איזון בין תפקידי הזמרים לאלה של המקהלה ושומרת על מתח ועניין בין אופיים השונה והמגוון של הקטעים ותפקידו הדרמטי של כל קטע. המוסיקה היפהפייה והקליטה נותנת במה מיטבית לסיפור, למשתתפיו ולדרמה.

את תפקיד יהודה המכבי באורטוריה מבצע הטנור ואת תפקיד שמעון הפקיד הנדל בקולו של הבס. את קולם של איש ואשה מבני ישראל שרים סופרן ואלט (שיבוצע בקונצרט על ידי זמר קונטרה-טנור, כפי שהיה נהוג בתקופתו של הנדל). תפקיד המקהלה חשוב אך אינו מרכזי כמו ב"ישראל במצרים". המקהלה משמיעה את קולם של בני ישראל ברגעים שונים—אבלים, שמחים, זועקים לאלוהים או נושאים שיר הודיה. הנדל משלב, כמו בכל האורטוריות שלו, רציטיבים אשר "מניעים את הסיפור קדימה". את הרציטיבים יחליפו בקונצרט זה קטעים בעברית מתוך ספר המכבים. בנוסף בחרתי לוותר על כמה קטעים ולקצר אחרים, בעיקר חלקים חוזרים, מבלי לפגוע בסיפור ובדרמה. כך נמשכת האורטוריה "רק" שעה וחצי וניתן לבצעה ללא הפסקה ובד בבד לשמור על הרצף הדרמטי.

האורטוריה "יהודה המכבי" בנויה משלושה חלקים:

החלק הראשון פותח בתיאור מותו של מתיתיהו ואבל העם על מות מנהיגו (Mourn, ye afflicted children) קטע מקהלת מספד אופיינית ויפהפייה). בנו שמעון מעודד את אמונתם וקורא להם לקחת נשק לידיהם (Arm, arm, ye brave) בעוד יהודה, אחיו, מקבל עליו את תפקיד המנהיג ומעודד את בני עמו בהרהורי חירות וניצחון בכוח האמונה באל (Call forth thy powers).

בחלק השני בני ישראל נוחלים ניצחון, אך כאשר נודע להם, שמפקד הסלאוקים גורגיאס מכין את צבאו לפעולת נקם, הופכת צהלת האנשים לפחד וייאוש (Ah! wretched Israel). יהודה מפיח שוב רוח לחימה וגבורה באנשים ודורש להרוס את מזבחות הכופרים ולהתנגד לדת הכוזבת (כאן נשמעת האריה המפורסמת ביותר (Sound an alarm).

בחלק השלישי היהודים נוחלים ניצחון ומתקבלים במצעד חגיגי ("הנה הוא בא עם צבא חילו" - זוכרים?) בשורה מגיעה, כי ממלכת רומי מוכנה לכרות ברית עם יהודה נגד האימפריה הסלאוקית. העם חוגג את בוא השלום המיוחל לארצו באחד הדואטים היפים ביותר: "הו שלום נפלא" (O lovely peace).

את האורטוריה יהודה המכבי "גיליתי" בעת לימודי בבית הספר למוסיקה של אוניברסיטת אינדיאנה. רצוני לנצח בקונצרט התואר על מוסיקה שיהיה בה אלמנט ישראלי כלשהו הביא אותי לבחור בסיפור המכבים. שעות של התעמקות בתווים הביאו אותי להתאהב ביצירה ובשילוב שבין עומק לקלילות, בין דרמה לבידור, בקטעי המקהלה היפהפיים ובסיום, שבאופן לא שגרתי, חוגג דווקא את השלום.

אני מקווה שגם המאזינים יידבקו באהבתי למוסיקה של הנדל השזורה באופן מוצלח כל כך בסיפור הקרוב אלינו.

יובל בן עוזר

<p style="text-align: center;">G. F. Handel (1685-1759) Judas Maccabeus (1745)</p> <p>Libretto: Thomas Morell Translation to Hebrew: Oded Amir</p>	<p style="text-align: center;">ג.פ. הנדל (1685-1759) יהודה המכבי (1745)</p> <p style="text-align: right;">ליברית: תומס מורל תרגום: עודד אמיר</p>
ACT ONE	חלק ראשון
1. Overture	1. פתיחה
<p>2. Chorus: Israelites <i>Chorus of Israelites, men and women, lamenting the death of Mattathias, the father of Judas Maccabaeus.</i></p> <p>Mourn, ye afflicted children, the remains Of captive Judah, mourn in solemn strains; Your sanguine hopes of liberty give o'er, Your hero, friend and father is no more.</p>	<p style="text-align: right;">2. מקהלה: בני ישראל <i>מקהלה של גברים ונשים ישראלים מבכים את מותו של מתיתיהו החשמונאי, אביו של יהודה המכבי</i></p> <p style="text-align: right;">קוננו, ילדים שחוחים, על יהודה השבוייה בקול בוכים; זינחו תקוות חירות והוד; אביכם, גיבורכם, איננו עוד.</p>
<p>3. Chorus: Israelites</p> <p>O Father, whose Almighty pow'r The Heav'ns, and earth, and seas adore; The hearts of Judah, thy delight, In one defensive band unite. And grant a leader bold, and brave, If not to conquer, born to save.</p>	<p style="text-align: right;">3. מקהלה: בני ישראל</p> <p style="text-align: right;">הו, אב עתיר עוצמה נערץ שמים ואדמה, בני יהודה, לך ילדים, במגננה מתאחדים; תן מנהיג עז, רב גבורה, להושיענו מצרה.</p>
<p>4. Accompagnato: Simon (bass)</p> <p>I feel, I feel the deity within, Who, the bright cherubim between, His radiant glory erst display'd; To Israel's distressful pray'r He hath vouchsafe'd a gracious ear, And points out Maccabaeus to their aid: Judas shall set the captive free, And lead us all to victory.</p> <p>5. Air Arm, arm, ye brave! A noble cause, The cause of Heav'n your zeal demands. In defence of your nation, religion, and laws, The Almighty Jehovah will strengthen your hands. Arm, arm. . .</p>	<p style="text-align: right;">4. רציטיבי: שמעון (בס)</p> <p style="text-align: right;">האל בתוך לבי נראה בגבורתו הנוראה; היטה אזונו לישראל ונעתר לכם האל. לעזרתכם הביא מצביא- את יהודה המכבי. יהודה אתכם יחון ויביא לנצחון!</p> <p style="text-align: right;">5. אריה קום גיבור והתחמש, צו שמים לממש; להגן על עמך, דתך, חוקיך אלהים כל יכול יחזק את ידיך. קום והתחמש...</p>
<p>6. Chorus: Israelites</p> <p>We come, we come, in bright array, Judah, thy sceptre to obey.</p>	<p style="text-align: right;">6. מקהלה: בני ישראל</p> <p style="text-align: right;">אנו באים, העם אתך, לציית לפקודתך.</p>

<p>7. Air: Judas Maccabaeus (tenor)</p> <p>Call forth thy pow'rs, my soul, and dare The conflict of unequal war. Great is the glory of the conqu'ring sword, That triumphs in sweet liberty restor'd. Call forth.</p>	<p>7. אריה: יהודה המכבי (טנור)</p> <p>עורי נפשי, לבשי עוז רב, על אויב עדיף גברי בקרב. באון חרבנו להכות, בחרותנו שוב לזכות. עורי.</p>
<p>8. Air: Israelitish Man (alto)</p> <p>'Tis liberty, dear liberty alone, That gives fresh beauty to the sun; That bids all nature look more gay, And lovely life with pleasure steal away.</p>	<p>8. אריה: איש ישראל (אלט)</p> <p>זו החרות, שבעצמה נותנת זוהר לחמה. לטבע יופי משווה ולחיים עונג משיבה.</p>
<p>9. Duet: Israelitish Woman (soprano) and Man (alto)</p> <p>Come, ever-smiling liberty, And with thee bring thy jocund train. For thee we pant, and sigh for thee, With whom eternal pleasures reign.</p>	<p>9. דואט: אשה (סופרן) ואיש (אלט) ישראלים</p> <p>חירות עולזת, נא קרבי, לנו אושר להביא. לך נערוג ונייחל, בך נתענג יומם וליל.</p>
<p>10. Chorus: Israelites</p> <p>Lead on, lead on! Judah disdains The galling load of hostile chains.</p>	<p>10. מקהלה: בני ישראל</p> <p>הובילנו, יהודה גיבור, שלשלאות אויב לשבור!</p>
<p>11. Recitative: Judas Maccabaeus (tenor)</p> <p>So will'd my father now at rest In the eternal mansions of the blest: "Can ye behold," said he "the miseries, In which the long-insulted Judah lies? Can ye behold their dire distress, And not, at least, attempt redress?" Then, faintly, with expiring breath, "Resolve, my sons, on liberty, or death!" We come! Oh see, thy sons prepare The rough habiliments of war; With hearts intrepid, and revengeful hands, To execute, O sire, thy dread commands.</p>	<p>11. רצי'טטיב: יהודה המכבי (טנור)</p> <p>כה ציוה אבי שמת, עתה שוכן עולם-אמת: "הביטו, יהודה נמצאת במצוקה לבלתי צאת. האם תוכלו לעורר, מסבלותיה לשחרר?" ובאחרונת נשימותיו: "הבא חירות או מות בקרב!" ראה, בניך מוכנים אלי קרב כעור פנים, לצאת בנפש חפצה בפקודתך לכל מבצע!</p>
<p>12. Chorus: Semi-chorus of Israelitish Men</p> <p>Disdainful of danger, we'll rush on the foe, That Thy pow'r, O Jehovah, all nations may know.</p>	<p>12. מקהלה (חלקית): בני ישראל</p> <p>נבז לסכנה, ששים אלי קרב, נאדיר, אלוהינו, את כוחך הרב.</p>
<p>ACT TWO</p>	<p>חלק שני</p>
<p>13. Duet and Chorus: Israelitish Woman (soprano) and Man (contralto), Israelites</p> <p>Hail, hail, Judea, happy land! Salvation prospers in his hand.</p>	<p>13. דואט ומקהלה: אשה (סופרן) ואיש (קונטרה-אלט) ישראלים, בני ישראל</p> <p>ארץ שמחה, הללי יהודה! גאולה תפרח, תשגשג בידה.</p>
<p>14. Air and Chorus: Israelitish Woman (soprano) and Israelites</p> <p>Ah! wretched, wretched Israel! fall'n, how low, From joyous transport to desponding woe.</p>	<p>14. אריה ומקהלה: אשה ישראלית(סופרן) ובני ישראל</p> <p>הו ישראל, דורדרת אלי בכי; לשאל תחתיות ומדחי אל דחי.</p>

<p>15. Air: Simon(bass)</p> <p>The Lord worketh wonders His glory to raise; And still, as he thunders, Is fearful in praise.</p>	<p>15. אריה: שמעון (בס)</p> <p>אלוהים לתהילתו מחולל ניסים; נורא רעמו, מכביר מעשים.</p>
<p>16. Air: Judas Maccabaeus (tenor)</p> <p>Sound an alarm! Your silver trumpets sound, And call the brave, and only brave, around. Who listeth, follow: to the field again! Justice with courage is a thousand men. Sound an alarm...</p> <p>Chorus: Israelites We hear, we hear the pleasing dreadful call, And follow thee to conquest; if to fall, For laws, religion, liberty, we fall</p>	<p>16. אריה: יהודה המכבי (טנור)</p> <p>תקעו בשופר והשמיעו תרועה, קראו לכל אמיץ, הגיעה השעה. המקשיב אלי קרב פעמיו יחיש, צדק עם אומץ שווים אלף איש! תקעו בשופר...</p> <p>מקהלה: בני ישראל לאוזנינו קריאה נוראה זו ערבה, אחר־ך לניצחון; או למען אמונה וחרות- גווע!</p>
<p>17. Air: Israelitish Woman (soprano)</p> <p>Wise men, flatt'ring, may deceive us With their vain, mysterious art; Magic charms can ne'er relieve us, Nor can heal the wounded heart. But true wisdom can relieve us, Godlike wisdom from above; This alone can ne'er deceive us, This alone all pains remove. Wise men...</p>	<p>17. אריה: אשה ישראלית (סופרן)</p> <p>אפשר ידיחוננו חכמים בחנופה וקסם-שווא, אך לא ירפאו לב תמים פצוע ואחוז עצב כה רב; רק חוכמת אמת תביא צרי חכמתו של אל מוכיח; לב דואב רק היא תבריא, רק היא אותנו לא תדיח. אפשר ידיחוננו חכמים...</p>
<p>18. Duet and Chorus: Israelitish Woman (soprano) and Man (contralto), Israelites</p> <p>Oh, never, never bow we down To the rude stock or sculptur'd stone. We worship God, and God alone.</p>	<p>18. דואט ומקהלה: אשה (סופרן) ואיש (קונטרה-אלט) ישראלים, בני ישראל</p> <p>אף פעם לא נשתחוהו לצלם עץ, או בן דמותו. נעבוד את אלוהים ואין בלתו!</p>
<p>ACT THREE</p>	<p>חלק שלישי</p>
<p>19. Air: High Priest (contralto)</p> <p>Father of Heav'n! From Thy eternal throne, Look with an eye of blessing down, While we prepare with holy rites, To solemnize the feasts of lights. And thus our grateful hearts employ; And in Thy praise This altar raise, With carols of triumphant joy. Father of Heav'n.</p>	<p>19. אריה: הכהן הגדול (קונטרה-אלט)</p> <p>אב רחום, השפל לראות, השפע טובות ולא רעות על בני עמך השוחרים לחגוג אליך חג אורים; וכך נכיר לך תודה ובשבחך, על מזבחך, נריע גיל ללא מידה, אב הרקיעים.</p>

<p>20. Chorus</p> <p>Youths (first and second soprano, alto) See, the conqu'ring hero comes! Sound the trumpets, beat the drums. Sports prepare, the laurel bring, Songs of triumph to him sing.</p> <p>Virgins (first and second soprano) See the godlike youth advance! Breathe the flutes, and lead the dance; Myrtle wreaths, and roses twine, To deck the hero's brow divine.</p> <p>Israelites (full chorus) See, the conqu'ring hero comes! Sound the trumpets, beat the drums. Sports prepare, the laurel bring, Songs of triumph to him sing. See, the conqu'ring hero comes! Sound the trumpets, beat the drums.</p>	<p>20. מקהלה:</p> <p>עלמים (סופרן ראשון, סופרן שני, אלט) הנה מגיע בעל הגבורות, הכו בתוף, תקעו בחצוצרות! עטרוהו ניצחון, קלעו זרי דפנה, שירו שיר כבוד, הללוהו ברינה!</p> <p>עלמות (סופרן ראשון, סופרן שני) שורו, קרב הוא, הדומה לאל, נשפו בחלילים, צאו לחולל! מור ולבונה הביאו, קשרו לו זר ורדים, יעידו על גבורתו כאלף עדים.</p> <p>בני ישראל (מקהלה מלאה) הנה מגיע בעל הגבורות, הכו בתוף, תקעו בחצוצרות! עטרוהו ניצחון, קלעו זרי דפנה, שירו שיר כבוד, הללוהו ברינה! הנה מגיע בעל הגבורות, הכו בתוף, תקעו בחצוצרות!</p>
<p>21. March</p>	<p>21. שיר לכת</p>
<p>22. Soli and Chorus: Israelites (alto, tenor and chorus)</p> <p>Sing unto God, and high affections raise, To crown this conquest with unmeasur'd praise.</p>	<p>22. מקהלה וסולנים: בני ישראל (אלט, טנור ומקהלה)</p> <p>תנו זמירות לאדוני, באהבה אפופות, להכתיר נצחוננו בהלל תועפות.</p>
<p>23. Air: Judas Maccabaeus (tenor)</p> <p>With honour let desert be crown'd, The trumpet ne'er in vain shall sound; But, all attentive to alarms, The willing nations fly to arms, And, conquering or conquer'd, claim the prize Of happy earth, or far more happy skies.</p>	<p>23. אריה: יהודה המכבי (טנור)</p> <p>נכתיר ונהלל עכשיו, חצוצרה לא תקרא לשווא. כל עם נכון, גם אם ירחק, לצאת לקרב בשעת הדחק. ניצח או הובס, גמולו ייטב, על ארץ שמחה או שמחה בשמיו.</p>
<p>24. Duet: Israelitish Woman and Man (soprano, alto)</p> <p>O lovely peace, with plenty crown'd, Come, spread thy blessings all around. Let fleecy flocks the hills adorn, And vallies smile with wavy corn. Let the shrill trumpet cease, nor other sound But nature's songsters wake the cheerful morn. O lovely peace...</p>	<p>24. דואט: אשה ואיש ישראלים (סופרן, אלט)</p> <p>שלום נכסף, שלום רווחה, על סביבתך השפע ברכה. עדרי הצאן על כל גבעה, כל ניר צוהל מרוב תבואה. החצוצרות, הסו קולכן, צלילי הטבע תחתיכן. שלום נכסף...</p>
<p>25. Air: Simon (bass)</p> <p>Rejoice, O Judah, and, in songs divine, With cherubim and seraphim harmonious join!</p>	<p>25. אריה: שמעון (בס)</p> <p>בני יהודה, שיר שמימי רננו, כרובים ושרפים לקולכם יענו.</p>
<p>26. Chorus: Israelites</p> <p>Hallelujah! Amen.</p>	<p>26. מקהלה: בני ישראל</p> <p>הללויה! אמן.</p>

האנסמבל הקולי הישראלי אשר חוגג 26 שנה לקיומו, ממשיך מסורת ארוכת שנים של איכות בלתי מתפשרת ורפרטואר מרתק. מאז נוסד בידי יובל בן עוזר, כבש את מקומו כגוף הקולי המקהלתי הקאמרי המוביל בישראל ואף זכה בפרסים ראשונים בתחרויות בינלאומיות למקהלות במלטה בספרד ובבלגיה. האנסמבל, המורכב מזמרים מקצועיים, מופיע במיטב האולמות והפסטיבלים בארץ בסדרת קונצרטים משלו וכן עם התזמורות המובילות בארץ, כשהוא זוכה להצלחה הן בקרב הקהל והן בקרב מבקרים ומוסיקאים. רפרטואר המוסיקה הקאמרית הקולית של האנסמבל משתרע ממוסיקת ימי הביניים ועד למוסיקה בת זמננו ובכלל זה יצירות אוונגרדיות והקלטות פס-קול לסרטים. האנסמבל הקולי הישראלי מופיע עם התזמורות המובילות בישראל ובהן הפילהרמונית הישראלית, הקאמרטה הישראלית ירושלים, התזמורת הסימפונית ירושלים רשות השידור, תזמורת נתניה הקאמרית הקיבוצית. לצד ההופעות תחת שרביטו של בן עוזר, האנסמבל מופיע עם מנצחים מן השורה הראשונה בעולם: פרידו ברניוס, ג'ון פול, אנדרו פארוט, אנתוני רולי, ואחרים. האנסמבל משתתף באורח קבוע בסדרות קונצרטים בערים הגדולות בארץ והוא נטל חלק בשלושה ביצועי בכורה בפסטיבל ישראל. כמו כן השתתף בפסטיבלים בינלאומיים בפורטוגל, גרמניה, צרפת, לוקסמבורג, סרדיניה, סלובניה, קוריאה, אוסטרליה, ועוד. בנוסף לסדרת המינויים מקיים האנסמבל פרויקט שנתי "תוצרת הארץ" לביצוע בכורות של יצירות ישראליות על ידי מנצחים צעירים.

האנסמבל הקולי נתמך ע"י מינהל התרבות במשרד התרבות והספורט, עיריית תל אביב-יפו, מפעל הפיס, קרנות ואנשים פרטיים וכן ע"י אגודת הידידים שלו.

סופרן: נעם אבידן, שרה אבן חיים, נטע אייזנבוד, תמר בן עוזר, מריה ליובמן, נאוה סהר
אלט: ערה גבעוני, אביבית הוכשטר, תמר לנדסברג, עדית מגל, נועה דורון
טנור: אורי בצ'קו, גבריאל גולר, משה הס, יונתן סויסה, דניאל פורטנוי
בס: יואב אסינג, חגי ברנזון, יואל סיון, מוטי סטפק, רועי פרידמן, אנטולי קרסיק, רונן רביד

מנהל מוסיקלי: **יובל בן עוזר** מנהלת כללית: **טלי ציטיאט** מתאמת זמרים: **ערה גבעוני** מנהל שיווק: **טל רוזן**
תכניה: **יובל בן עוזר** תרגום: **עודד עמיר** יח"צ: **משרד ענת מרומי** הכנה והקרנת כתוביות טקסט: **יולי רורמן**
לבוש זמרות האנסמבל **רון חן**. תודה לנורית גורדון על עזרתה ועצתה לגבי לבוש הזמרות.

מנצחו ומנהלו המוסיקלי של האנסמבל, **יובל בן עוזר**, הוא מהבולטים שבמנצחי המקהלה בישראל. כמנצח אורח ניצח על כל התזמורות החשובות בישראל ועל תזמורות ומקהלות באירופה ובדרום אמריקה. כמנצח המקהלה עבד בקונצרטי הפילהרמונית תחת שרביטיהם של גדולי המנצחים בעולם: זובין מהטה, ג'יימס לוויין, דניאל ברנבויס, אנטוניו פפאנו, דניאל אורן וג'וזפה סינפולי. יובל בן עוזר משמש גם כמנהל המוסיקלי של מקהלת הקבוץ הארצי והגיש את התוכנית "מקהלות" בקול המוסיקה. בנוסף לאלה, הוא יועץ ומרצה מבוקש בארגונים עסקיים בנושאי מנהיגות ועבודת צוות כחלק מתוכנית ייחודית המשלבת מוסיקה וניהול.

צילום: דורון עובד

התזמורת הסימפונית ירושלים, סטיבן סלואן, מנהל מוזיקלי

התזמורת הסימפונית ירושלים, שחוגגת העונה 82 שנים להיווסדה, החלה את דרכה בסוף שנות השלושים של המאה העשרים כתזמורת של שרות השידור המנדטורי בפלשתינה. עם קום המדינה הייתה התזמורת לתזמורת הרדיו הארצית, ונודעה בשם "תזמורת קול ישראל". בשנות השבעים הורחבה התזמורת והייתה ל"תזמורת הסימפונית ירושלים, רשות השידור". כתזמורת רדיו, מרבית הקונצרטים הוקלטו ושודרו בקול המוזיקה מאולם הבית של התזמורת – אולם הנרי קראון בתיאטרון ירושלים. התזמורת ממשיכה לשאת בגאון את מורשתה כתזמורת של גוף שידור גם לאחר פירוקה של רשות השידור.

המנהל המוזיקלי הנוכחי של התזמורת הוא מאסטרו סטיבן סלואן, שנכנס לתפקידו בתחילת העונה הנוכחית, במקומו של מאסטרו פרדריק שאזלן, שכיהן בתפקיד החל מעונות 2012-2013. קדמו להם בתפקיד זה המנצחים מנדי רודן, לוקאס פוס, גארי ברתיני, לורנס פוסטר, דוד שלון ולאון בוטשטיין.

רפרטואר התזמורת מהווה שילוב רחב-יריעה בין יצירות המופת של העבר וההווה, החל מיצירות הבארוק והתקופה הקלאסית, דרך היצירות הגדולות של התקופה הרומנטית ועד ליצירות המלהיבות ביותר שנכתבו בזמננו, ביניהן יצירות המבוצעות לראשונה בישראל. התזמורת הסימפונית ירושלים הייתה הראשונה שביצעה בארץ את יצירותיהם של סופיה גוביידולינה, הנרי דוטייה, אלפרד שניטקה ואחרים. בה בעת טיפחה התזמורת מאז ומתמיד מלחינים ישראליים, הן על ידי הזמנת יצירות והן על ידי ביצוען. במהלך השנים אירחה התזמורת את גדולי המוזיקאים בארץ ובעולם, ביניהם: אוטו קלמפרר, איגור סטרווינסקי, ארתור רובינשטיין, יהודי מנחין, איגור מרקביץ', מסטיסלב רוסטרופוביץ', פבלו קזאלס, הנריק שרינג, אייזק שטרן, רדו לופו, כריסטה לודוויג, מרתה ארחריץ', יו יו מא, פייר בולז, נוויל מרינר, ז'ן-פייר רמפל, חוסה קרראס, טביאה צימרמן ויפים ברונפמן.

במהלך השנים קיימה התזמורת בגאווה את פסטיבל "ליטורגיקה", אותו ייסד גארי ברתיני. הפסטיבל התקיים בחדשי החורף והתמקד ברפרטואר המוזיקלי של שלוש הדתות המונותאיסטיות. כיום משולב הפסטיבל כסדרה עצמאית בתוכנית הקונצרטים השוטפת.

התזמורת מוזמנת לעתים תכופות לסיורי קונצרטים ברחבי העולם, והופיעה באולמות היוקרתיים ביותר, ובהם קרנגי הול בניו יורק, אולם המוזיקה פריין בווינה, אולם הפילהרמוני בקלן ואולמות קונצרטים בדיסלדורף, בפרנקפורט, בלוצרן ובערים רבות אחרות ברחבי העולם. התזמורת הסימפונית ירושלים נתמכת ע"י משרד התרבות והספורט ועיריית ירושלים.

כינור ראשון **יורי גלחובסקי**, ויטלי רמניוק; כינור שני: **קסניה קוזודווי**, דיאנה לופו, אילן ספיר; ויולה: **מרים פיינגר**; צ'לו: **אולג סטולפנר**; קונטרבס: **סלבה קוזודווי**; עוגב: **יבגני לסגורסקי**; אבוב: **במבי צוקר**, ליאור מישל; בסון: **ריצ'ארד פלאי**, יואל פולישצ'וק; חליל: **יעל טבת**, רותם ברטן; חצוצרה: **דימטרי לויטס**, בוריס בנדיקוב, רומן שגלוב

דניאלה סקורקה סופרן

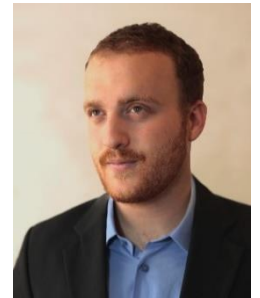
דניאלה סקורקה החלה את דרכה בקונסרבטוריון למוסיקה בכרמיאל. בצה"ל שירתה כמוסיקאית מצטיינת, ולאחריו השלימה לימודי תואר ראשון באקדמיה למוסיקה ולמחול בירושלים, ובמהלכם העפילה למקומות הראשונים בתחרות הליד ובתחרות מנדלסון. היא זכתה מלגות קרן התרבות אמריקה-ישראל, קרן רונן, מלגת ברקוביץ' ו-IVAI. סקורקה זכתה במקום השלישי בתחרות לשירת בארוק ע"ש צ'סטי באינסברוק, בתחרויות האביב בפרס הראשון בזמרה ע"ש מיכל אורן ובפרס על ביצוע מצטיין ליצירה ישראלית, תרומת מירה זכאי לזכר הוריה. היא הייתה חברה ב"מיתר אופרה סטודיו" של האופרה הישראלית, וכן הופיעה סולנית עם גופים מוסיקליים רבים, ובהם - הפילהרמונית הישראלית בניצוח מהטה, הקאמרה הישראלית בניצוח אבנר בירון, Les Arts Florissants בניצוח כריסטי ו-Les Talens Lyriques בניצוח רוֹסָה. בין תפקידיה האופראים גילמה את סוזנה/ברברנה בנישואי פיגארו של מוצרט, צרלינה בדון ג'ובאני שלו ודספינה בכך עושות כולן, מוניקה במדיום של מנוטי, בלינדה בדידו ואניאס של פרסל, אאורידיצ'ה באורפאו ואאורידיצ'ה של גלוק ובאורפאוס של טלמן, פָּניס בארמיד של לולי, דֵיאָן באַקְטָאון של שרפנטייה ורחל/רבקה באמהות של זָבֶה. סקורקה שרה את תפקידי הסופרן במגניפיקט של באך, במשיח, התחייה, שאול, שלמה ובדיקסיט דומינוס של הנדל, בסטאבט מאטר של פֶּרְגוֹלֶזִי, בארבעה מוטטים גדולים של מוֹנְדוֹוִיץ' ברקוויאם ובמיסה בדו מינור של מוצרט, בתהילים מ"ב של מנדלסון, בגלוריה של פולנק ועוד.

אלון הררי, קונטרה טנור

סיים בהצטיינות את לימודי התואר הראשון והשני בביה"ס למוזיקה ע"ש בוכמן מהטה, אוניברסיטת ת"א. זוכה מלגות אמריקה ישראל, מלגות ביה"ס ע"ש בוכמן-מהטה, ומלגת הצטיינות לתואר שני ע"ש קולטון. היה חבר ב"מיתר" אופרה סטודיו של האופרה הישראלית לשנים 2007-08. זכה בפרס ראשון בתחרויות האקדמיה במחלקת הזמירה, זוכה פרס "התגלית הצעירה" בתחרות ע"ש הילדה צאדק שנערכה בווינה, אוסטריה. הקליט עם חברת ההקלטות העולמית "בריליאנט קלאסיקס" את האופרה "אפולו והיקינטון" של מוצרט בניצוחו של ניקול מאט. אלון הגיע לשלבי הגמר של תחרויות יוקרתיות רבות, ביניהן: "תחרויות האביב" הישראלית, בתחרות הזמרה היוקרתית "פרנצסקו וינאס" בברצלונה, ספרד, והגיע לגמר של התחרות הבינלאומית "מוסיקה סאקרה" ברומא, והופיע בשידור ישיר בינלאומי בערוץ הוויקין. מופיע בבתי אופרה כגון האופרה הישראלית, האופרה הלאומית של ליטא, האופרה הלאומית של פינלנד, בית האופרה של דורטמונד, בית האופרה של מינסטר, פסטיבל הנדל בהאלה, פסטיבל האופרה במקאו, סין. אלון הינו זמר אורטוריות מבוקש ומופיע עם מיטב האולמות והפסטיבלים כגון פסטיבל האופרה במצדה, הפילהרמונית של וורשה, חבר קבוע באנסמבל "בארוק וורק המבורג" בהמבורג גרמניה, הופיע עם תזמורת ומקהלת הרדיו של קלן.

רון זילברשטיין, טנור

ליד 1990. בוגר האקדמיה למוזיקה ולמחול בירושלים והתכנית המשותפת של האקדמיה עם "מיתר" אופרה סטודיו בכיתתם של הגב' אפרת בן-נון, מר ג'פרי פרנסיס וד"ר עידו אריאל. מופיע כסולן עם כמה מהתזמורות הבכירות בישראל כמו התזמורת הסימפונית ירושלים, התזמורת הקאמרית הישראלית, התזמורת הסימפונית חיפה, אנסמבל סולני תל אביב ועוד, ועם תזמורות בינלאומיות כמו הפילהרמונית של הייסטינגז ואנסמבל אורקסטרה מלונדון. הופיע בין השאר בתפקידים אופראים כמו טאמינו ב-"חליל הקסם" מוצרט, אידמנטה ב-"אידומנאו" (מוצרט), אניאס ב"דידו ואניאס" (פרסל), אורונטה ב"אלצ'ינה" (הנדל), גורו ב"מאדאם באטרפליי" (פוצ'יני), ועוד. רון הוא זוכה מלגת קרן התרבות אמריקה-ישראל לשנים 2012-2019.

עודד רייך, בריטון

נולד בישראל, בשנת 2002 ייסד את אנסמבל "נביאי הקוינטה", והיה בו חבר עד שנת 2007. בוגר האקדמיה למוסיקה בירושלים, ובין השנים 2011-2013 חבר ב"מיתר" אופרה סטודיו של האופרה הישראלית. כיום מופיע בקביעות באופרה הישראלית ושר בבתי האופרה והתזמורות המובילות בארץ ובאירופה כגון בית האופרה הלאומי של בוקרשט, התזמורת הפילהרמונית הישראלית (מהטה), אופרה פאוקו בפריס (שטרן), ותזמורות בגרמניה, הולנד ואיטליה. בין תפקידי האופראים המובילים: תפקיד הנושא בדון ג'ובאני, הרזן אלמויה בנישואי פיגרו, גולילמו בכך עושות כולן ופפגנו בחליל הקסם (מוצרט), בלקורה בשיקוי אהבה ומלטסה בדון פסקואלה (דוניצטי), מרצ'לו בלה בוהם (פוצ'יני), צ'רס בשץ (רכטר), אניאס בדידו ואניאס (פרסל) ותפקידים נוספים רבים. הרפרטואר הקונצרטי שלו כולל בין היתר את הפסיונים (באך), אסתר והמשיח (הנדל), רקוויאם גרמני (ברהאמס), רקוויאם (מוצרט ופורה), עונות השנה (היידן), עבודת הקודש (בלוך), ועוד יצירות רבות. עם אנסמבל בארוקה שר את תפקיד אפולו באפולו ודפנה ופוליפמוס באסיס וגלת'יאה (הנדל), אוברטו במשרתת האדונית ואדוניס בונוס ואדוניס (בלו). בשנת 2017 ביים את האופרה "בחירתו של פאריס" (ד.פרסל) בה שר את תפקיד מרקוריוס.

אלון נוימן, קריין

שחקן קולנוע, טלוויזיה ותיאטרון, מדובב וסטנדיפיסט ישראלי.

<p>3 י. ס. באך: שרים את הפסנתר המושווה האנסמבל הקולי הישראלי והפסנתרן הבינלאומי אוהד בן ארי מבצעים את הפסנתר המושווה ויצירות שנכתבו על בסיס הפרלודים</p>	<p>הצטרפו אלינו לשני הקונצרטים האחרונים בעונה במחיר מוזל!</p>
<p>4 Beatles unplugged האנסמבל הקולי הישראלי מבצע את השירים הגדולים של ארבעת המופלאים בעיבודים קוליים בהובלת המנצח האורח פול סמית' (בריטניה)</p>	